

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenian National Benefit Society.

Owned by the Slovenian National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v obljubljeni št. (Junija 30-31) poleg vsega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcom potrdilo naročnina. Poslovite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

TAKTIKA ŽELEZNIŠKIH MAGNATOV.

Pennsylvanska železniška družba lastuje največje železniško omrežje v Združenih državah. Ta družba je hotela na vsak način uničiti organizacijo železniških uslužbencev. Dolgo časa je v velebizniškem časopisju farbala javnost, da so železničarji proti organizaciji in če bi ne bili prisiljeni v članstvo organizacije, bi ne bili njeni člani. Ko se ji je zdelo, da je javnost že dosti obdelana, je dala svojim uslužbencem načrt za kompanijsko unijo na splošno glasovanje. Pri splošnem glasovanju so bile izigrane razne poteze v prid kompanije. Ko je bilo glasovanje končano, je bilo dokazano, da je ogromna večina glasovala proti kompanijski uniji. Od 86,000 delavcev v železniških delavnicah je glasovalo za kompanijsko unijo le 564 delavcev. Kompanija je bilo očitno poražena in ta poraz je bil naznanjen železniškemu delavskemu odboru.

In kaj je storila železniška družba? Obvestila je železniški delavski odbor, ki je postavna ustanova, da se ne bo ozirala nanj in ne na organizacije železničarjev, ampak bo odselej izravnavala vse zadeve s svojimi uslužbenci po kompanijski uniji.

Atterburyju, predsedniku te železniške družbe, šteje več 564 tiholaznih in lizunskih uslužbencev kot tisoči uslužbencev in železniški delavski odbor. Kdor ni slep, lahko spozna, da železniška družba dela že zdaj priprave, da v ugodnem trenutku izzove stavko železničarjev. Taka je taktika železniških magnatov!

MORALA PODJETNIKOV V PRAVI LUČI.

Prav stara reč je, da se privatnim bizniškim interesom ne zdi nobena reč preumazana, kadar gre za profit, ali če je treba nastopiti proti delavskim interesom.

Vprav te dni je Rudolph Spreckels, predsednik Prve narodne banke v San Franciscu, pričal pred veleporoto, da mu je Athol McBean, bivši predsednik trgovske zbornice v San Franciscu, ponudil šestdeset centov popusta pri vsakem delavcu in na dan, če zniža delavcem mezdo za šestdeset centov na dan. Delavci so zagrozili s stavko, da se jim poviša mezda na \$8.50. Končno so se pa pobotali za osem dolarjev dnevne mezde. Trgovska zbornica je pa želela, da se mezda zniža na \$7.40 in ponudila je šestdeset centov podkupnine in za vsakega delavca na dan. Spreckels je izjavil, da je podkupnino odklonil. Osem drugih stavbinskih podjetnikov je izpovedalo, da niso dobili stavbinskega materiala, ker so odklonili takozvani "ameriški načrt" za ravnanje z delavci.

Bojkot in podkupina sta orožje, s katerim se nikdar siti privatni bizniški interesi bojujejo, da znižajo življenjske razmere delavcev. Ako bi se delavci poslužili bojkota proti svojim izkoriščevalcem, to bi zagrmelo v velebizniškem časopisju, da je treba s sodišči nastopiti proti poželjivim delavcem. Smokavzarji bi od najnižjega birica pa gori do državnega pravdnika ščuvali vse, da naj podvzamejo potrebne korake proti delavcem, ki hočejo postaviti "biznis" uničiti z bojkotom.

NAŠIM PROFITARJEM BI SE TUDI PRAV DOBRO PRILEGLO.

Svetovna vojna je rodila vojne dobičkarje v vseh deželah. In samoposebi se razume, da tudi Čehoslovakija ni ostala brez njih. Tudi v tej deželi so najprvo apelirali na vest vojnih profitarjev. Pripovedovali so jim, da je profitarstvo nemoralno. Čehoslovaki profitarji so se toliko zmenili za take moralne apele in pridige kot naši ameriški vojni dobičkarji. V Čehoslovakiji so končno spoznali, da moralne pridige in apele ne dosežejo namena in postavljajo zbornica je sprejela postave, da mora vsaka oseba, ki je bila spoznana, da je zakrivila ali uganjala profitarstvo, biti obsojena na ječo od enega meseca do enega leta in da mora opravljati trdo delo na javnih cestah.

Take postave so zelo priporočljive tudi v Ameriki, kajti izdale bi več, kot vsi apele in kritike v časopisju. Javnost bi imela od takih postav tudi velik dobiček. Stare ceste bi bile popravljene, mestne ulice čiste in snažne, ali bi pa profitarji morali ponehati s svojo lakomno igro.

DOPISI.

Piney Fork, O. — Malokdaj ne čita kak dopis iz naše naselbine in tudi sedaj nimam kaj veseliga v javnost poročati. Kar se dela tiče ne bom imenoval, ker je dočela slabo. Sporočiti moram, da je naše društvo izgubilo vlega člana Franka Železnika, ki se je ponesrečil v premogorju dne 16. julija ob 6 uri popoldne. Bil je zaposlen pri Wheeling Allegheny premogorjni kompaniji. Pokojni brat je opravljal kompanijsko delo. Tu zapuša enega brata in dva sva, vstarev kraju pa mater, ženo, tri nedoraste otroke in eno sestri, ki žive v Trbovljah ob Savi. Bil je član društva "Novo leto", št. 176, skozi več let in avstrij član SNPJ.

Pogreb se je vršil dne 19. julija, katerega se je udeležilo društvo "Novo leto" in Local 1756 U. W. of A. K. tej podružnici, ki se je udeležila z zastavo je spadal pokojni istotako dalj časa. Pokazalo se je, kako je bil pokojnik zelo priljubljen pri svojih sotrpnih, ki so ga sprejeli na zadnji poti na narodno pokopališče v Plushing, Ohio.

Tu imamo zopet lep vzgled, kako društvo in jednota skrbi za svoje člane in članice v slučaju bolezni in smrti. Vence so darovali društvo 176 SNPJ, Local 1756 U. W. of A., njegov brat in sva v Frank Slivka. V imenu našega društva se vsem najtopljeje zahvalim za vse darovane vence in obilen sprejem; ostalim sorodnikom moje sožalje; tebi dragi brat pa bodi lahka ameriška gruda.

Slovenci in Slovenke, kateri se niste pri nobenem društvu, pristopite k SNPJ, katera je ena najboljših organizacij. — Fr. Strah.

Peoria, Ill. — Dne 14. avgusta priredil v Peoriji S. L. P. federacija zbor v uniki dvoran 2003 So. Adams Str. Ujdnodno valhavo vse Slovence in Hrvatke da se istega udeležite. Nastopili bodo govorniki v slovenskem in hrvatskem jeziku. Bratje, ne zamudite prilike, ki se vam tega dne miči. Razpravljalo se bo o socializmu; kdo je socialista, kdo mora biti socialist, kaj je namen socializma in kateri razred pripada socialistični stranki, kaj je delavec in kaj je kapital.

Ker vidim, da je naš list Prosveta najbolj agilni list vseh slovenskih listov, kar se tiče v delavskih ozirih in v smislu za delavstvo deluje, ga vsem rojakom priporočam. Tajniki društev naj bodo istotako bolj agilni in naj se tudi oni na Prosveto naročijo; ne kakor je v mnogih slučajih ravno narobe. F. F.

Morgan, Pa. — Tužnega srea naznanjam žalostno vest, da je preminul, ozir. bil povižen od vlaka, moj ljubljani soprog in oče dveh sinov ANDREJ KLANČNIK.

Dne 5. julija je šel na polje in je prestopil železniško progo, kamor je pridrvel vlak in ga povižil. Umrl je še predno smo ga pripeljali v bolnišnico.

Pokojni je bil rojen pri Celju, na Štajerskem in je bil star 55 let. Iskreno se zahvalim vsem rojakom in rojakinjam, ki ste prišli na dom in me ob času žalosti tolažili, ter ga sprejeli k zadnjemu počitku. Posebna hvala družinam Riecl in g. Frank Pogorelec, ker sta prišli iz daljnega Canonburga me tolažit. Hvala društvu "Bratstvo" št. 6 SNPJ, katerega član je bil pokojni in mu je darovalo vence, ter za veliko udeležbo pri sprejedu. Hvala uradnikom društva in jednote, kajti še štiri- palet dni ni preteklo po nesreči, pa sem že prešla pšmrtno, za katero je bil zavarovan pri omenjeni jednoti.

Rojaki, nikar ne odlašajte z pristopitvijo k najboljši in najtočnejši jednoti, kajti le S. N. P. J. je prava tolažnica v nesreči, ker tako hitro in pošteno posluje, kakor nobena druga.

Se enkrat najiskrenejša zahvala vsem. Tebi dragi soprog in oče, pa želimo, počiva v miru v ameriški zemlji. Mary Klančnik, soproga, Andrej in Joseph sinova.

GOEDNI POŠAR JE UNIOIL MESTEC.

Sydney, N. S. — Gozdni požar je uničil mestec New Haven v Novi Škottiji, ki šteje pet stov prebivalcev. Skozi več ur je bilo v nevarnosti tudi mestec Neills Harbor, ki se nahaja šestdeset milj severno od tukaj.

Jugoslovanskemu narodu širom Amerike.

Kmalu bode minilo dva meseca od "strašne povodnji v Pueblo, Colorado", pri kateri je bilo prizadetih okoli 125 slovenskih družin. Rubeio Jugoslav Relief, kateri se je ustanovil 5. junija v svrhu pomoči ponesrečenecem, je do danes sprejel \$6,756.75. Lepa svota je že to, toda, ako primerjamo velikansko izgubo, je kakor kapljica vode v "velikansko jezero". Velika večina tega denarja je bila poslana po naših bratih Hrvatih. Da, bili so bratje Hrvati, ki so poslali prvo pomoč. In ako ne bi bilo njihove pomoči, bi bil naš sklad še veliko skromnejši kakor je danes: Saj sta dali samo dve hrvatski Zajednici — "Narodna Hrvatska Zajednica v Pittsburghu, Pa." in Hrvatska Zajednica Illinois iz Chicago, Ill., vsaka po \$2,000. Lepi svoti sta in nismo prihranili toliko od naših sobratov. In tudi od posameznih "hrvatskih" društev prihajajo dokaj lepi čeki. — Torej hvala vam, otroci. — In Slovenci v časopisjih dajmo, da tudi nabirajo. — Toda denarja ne pošiljajo na Pueblo Jugoslav Relief! Ne vemo zakaj! Morebiti ne zaupajo! — Pueblo Jugoslav Relief je sestavljen iz najboljših mož slovensko-hrvatske naselbine v Pueblo, Colo. — In vsi uživajo zaupanje naroda. Radi tega bo Pueblo Jugoslav Relief gledal, da se kolikor mogoče pravično razdelijo milodari.

Prizadeto ljudstvo je pričelo z delom. — Eni popravljajo domove, drugi delajo nove. Vsak pa rabi denarja. In vsak dan se oglašajo v uradu Pueblo Jugoslav Relief, ter poprašujejo kdaj se bo pričelo z delitvijo denarja. Zato rej je želeli, da vsaka organizacija, vsako društvo, kakor tudi posamezna oseba, kdor nabira, ali pa vže ima nabranega denarja, naj ga pošlje na določeno mesto. To je na Pueblo Jugoslav Relief Frank Grahek 1144 So. Santa Fee Ave, Pueblo, Colo. Želja odbora je, da naberemo vsaj \$15,000 za prvo razdelitev, kar bi radi storili v prihodnjih dveh tednih. Zato naj nihče ne odlašaj z darovi, kakor tudi ne odlašajte s pobiranjem prispevkov.

Torej z združenimi močmi in dobro voljo. Vsi na delo za pomoč ponesrečenih Slovencev v Pueblo Colorado.

IZKAZ DAROVATELJEV DO DANES NA PUEBLO JUGOSLAV RELIEF.

Narodna Hrvatska Zajednica, Pittsburgh, Pa. \$2000.00.
Hrvatska Zajednica Illinois, Chicago, Ill. \$2000.00.

Slovenec Publ. Co. and donators, New York, N. Y. \$331.00.

A. Horwat in L. Bobich nabrala v Chicago, Ill. \$158.50.

N. Amer. Bank and Saving Co., Cleveland, Ohio, \$100.00.

Hrvatska Sveza na Pacifiku, San Francisco, Cal. \$100.00.

Hrv. Dr. "Zvonimir" št. 1. Hrv. Bratstva, Great Falls, Montana, \$100.00.

Hrv. Dr. Zvezda, št. 351 NHZ., Detroit, Mich. \$100.00.

V. L. Chukovich, Denver, Colo., \$100.00.

Hrv. Dobro in Izobr. dr. "Sloga", Monaca, Pa. \$50.00.

Zaključek in Celark, New York, N. Y. \$50.00.

C. A. Triner, Chicago, Ill. \$50.00.

Slov. Dobrodelna Zveza, Cleveland, Ohio, \$50.00.

Hrv. dr. "Sokol" št. 25, Hrv. Zet. Ill., Milwaukee, Wis., \$50.00.

Anton Grdina, Cleveland, Ohio, \$50.00.

Rev. John Perse nabral v Kansas City, Kans., \$45.00.

Rev. Anselm Marin nabral v Bethlehem, Pa. \$31.00.

Vinko Vuk, pred. NHZ., Pittsburgh, Pa. \$25.00.

Momelovich Bros., St. Louis, Mo., \$25.00.

Frank Zaitz, sr., Leadville, Colo., \$25.00.

J. W. Millett, San Francisco, Cal., \$25.00.

St. Francis Court, št. 1027 COOP, Ely, Minn., \$25.00.

Dr. "Postojnska Jama" št. 151, SDPZ, Delagua, Colo., \$25.00.

Hrv. dr. "Pravomisleci Hrvati", št. 26, Hrv. Zaj., Ill. Roslyn, Wash., \$20.00.

Rev. P. Benj. Snaj, nabral v New York, N. Y., \$18.00.

Nat'l Print. & Publ. Co., Chicago, Ill., \$15.00.

Hrv. dr. "St. Stanislav" št. 160 NHZ., St. Louis, Mo., \$15.00.

Dr. "Slov. Fantje" št. 59, SDPZ, Maynard, Ohio, \$15.00.

Hrv. dr. "Sv. Petar i Pavao" št. 101, NHZ. in člani, So. Chicago, Ill., \$14.25.

Dr. št. 44 SSPZ, Virden, Ill., \$11.50.

August Gril in John Plese, nabrala v Coalton, Ill., \$11.25.

Dr. št. 223, SNPJ, Greensburgh, Pa., \$11.00.

"Braca Prebicevich" št. 61 SPSS, Duquesne, Pa., \$10.00.

Frank Tusar, Irwin, Pa., \$10.00.

Rt. Rev. James Trobec, St. Cloud, Minn., \$10.00.

Dr. št. 86, SSPZ, Herminie, št. 2, Pa., \$10.00.

Dr. "Bodočnost" št. 65 SDPZ, Stanton, Ill., \$10.00.

Dr. A. M. Slomšek, št. 16 Slov. Dobr. Zveza, Cleveland, Ohio, \$10.00.

Dr. "Slov. bratje" št. 47 SDPZ, Aveila, Pa., \$10.00.

Hrv. dr. "Zora i Kralljank" št. 241 NHZ, Lakawanna, N. Y., \$10.00.

Dr. Borilej" št. 1. SDPZ, Conemaugh, Pa., \$10.00.

Dr. "Napredne Slovence" št. 137 SNPJ, Cleveland, Ohio, \$10.00.

Willock Social Ass' N. Willock, Pa., \$10.00.

Hrv. dr. "Sv. Petar i Pavao" št. 24, Hrv. Zaj. Ill., Chicago, Ill., \$10.00.

Pomladnik NHZ, Broj 391, West Allis, Wis., \$10.00.

Hrv. dr. "Sv. Rok" št. 105 Hrv. Zaj. Ill., Rock Springs, Wyo., \$10.00.

Hrv. dr. odšt. 361 NHZ, E. Pittsburgh, Pa., \$7.05.

Anthony Lucas, Calumet, Mich., \$5.00.

Joseph Modic, Cleveland, Ohio, \$5.00.

Father K. Zakrajek (thru A. Horwat), Chicago, Ill., \$5.00.

Ivan Lukic, Chicago, Ill., \$5.00.

Math Medec, Ramah, Colo., \$5.00.

Dr. St. — SSPZ, Southview, Pa., \$5.00.

Dr. št. 81, SSPZ, Biwabik, Minn., \$5.00.

Dr. št. 137 SSPZ, Farmington, W. Va., \$5.00.

Dr. št. 67 SSPZ, Johnston City, Ill., \$5.00.

Math Rogina, Santa Rosa, Cal., \$5.00.

John Logar, Cumberland, Wash., \$5.00.

Dr. št. 2, SSPZ, Claridge, Pa., \$5.00.

North Side State Bank, Rock Springs, Wyo., \$5.00.

Dr. "Livada" št. 106 SDPZ, Bearcreek, Mont., \$5.00.

Dr. "Orel" št. 40, SDPZ, W. Newton, Pa., \$5.00.

Dr. št. 104 SSPZ, Chicago, Ill., \$5.00.

Dr. "Sv. Cirila in Metoda" št. 18, SDZ, Cleveland, Ohio, \$5.00.

Dr. št. 162 SSPZ, Bon Air, Pa., \$5.00.

Dr. št. 142 SSPZ, White Valley, Pa., \$5.00.

Agnes Stepanich, Cherryvale, Kans., \$5.00.

Dr. št. 143 SDPZ, Dodson, Md., \$5.00.

Dr. št. 153 SSPZ, Linton, Ind., \$5.00.

Dr. št. 180 SNPJ, Linton, Ind., \$5.00.

Collinwood Court št. 1640 COOP, Cleveland, Ohio, \$5.00.

Dr. "Svoboda" št. 116 SDPZ, Willock, Pa., \$5.00.

Dr. "Zvezda" št. 36 SNPJ, Willock, Pa., \$5.00.

Dr. št. 70 SSPZ, Dunlo, Pa., \$5.00.

Iz delavskega sveta.

(Federated Press).

Systematičen boj proti Allenovi spaki v Kansasu. W. E. Freeman, predsednik Kansaskih delavske federacije, je naznanil, da se v kratkem organizira velika kampanja proti "industrijalnemu sodišču." V to svrhu se ustanovi v Fort Scottu tehnik, nabavijo se kinoslike in cela vrsta govornikov pojde od mesta do mesta. List bosta najbrzi urejaleva Jake Sheppard in Aleksander Howat. Kinolslike bodo kazale razmere v kansaskih premogovnikih.

Parniški magneti v San Franciscu opozarjajo v časopisih za stavkoke, kljub temu ne morejo razbiti stavke mornarskih delavcev. To dokazuje 125 škun, ki so privezane v pristanišču in znamenja ni, da bi se ganile.

Veščniki in neodvisni socialisti v Nemčiji se bi radi zblizali. Sedanje razmere v Nemčiji vedno bolj tirajo ti dve največji socialistični frakciji v skupni tabor. Teoretičnih razlik med njima ni, toda neodvisni socialisti še vedno sovražno stare reakcionarne voditelje kot sta Noske in Scheidemann.

Hindujski delavci na Filipinskih otokih se zmirno agitirajo za večjo mezdo in boljše delovne pogoje, čeprav so izgubili zadnjo generalno stavko. V distriktu Ra je stavka, katero vodi šejk Silaj Sahib, Stavkarji zahtevajo tri dolare za šest ur dela, brezplačne hiše in polkovito s kopalno sobo, prono zdravniško postrežbo, polovico mezdo ob času bolezni, pokojnino v slučaju telesne poškodbe, pet akrov zemlje na moza in še več manjših stvari. Hinduji imajo 60 centov dnevne mezde za svoje delo v sladkornih nasadih. Britske oblasti so po zadnji stavki izgnale vse voditelje z otokov, ali takoj nato so prišli novi voditelji iz Indije.

Delavske unije v Kaliforniji morajo trpeti za izgon japonskih delavcev. Prva oseba, ki je bila aretirana na otok, da spada med drhal, ki je pred nekaj dnevi s silo izgnala 200 japonskih delavcev iz sadovnjakov v Turloeku, je James Shea, predsednik vrtnarske in sadovnjarske unije št. 10 v omenjenem mestu. Shea odločno taji, da je imel kaj opraviti z deportiranjem Japoncev in obtožuje Ameriško legijo, da je odgovorna za čm.

Protihinduski zakon je naperjen zoper delavske organizacije. V missourski legislaturi je predloga, ki ima namen oziroma preprečiti nadaljnje linearne mupore, v resnici je pa naperjena predvsem proti delavskim organizacijam. Predloga določa, da pet ali več zbranih oseb je drhal, ki je nevarna miru in redu. V vsakem slučaju stavke se delavci lahko obtožijo kot "linearne drhal." R. T. Wood, predsednik Missourske delavske federacije, je pričel hud boj proti predlogi.

Neka pekova trdva v Sacramento, Cal., toži lokalno pekovo unijo za \$40,000 odškodnine, ker je unija razglasila, da je pekarija nevarna in je vsled tega izgubila veliko odjemalcev kruha in peciva.

Delavsko gibanje v Avstraliji. Strokovne unije so štele koncem leta 1920 684,450 članov, to je 56,765 članov več kakor v prejšnjem letu. Vseh krajevnih unij je 388. — Okrog 60,000 delavcev je brez dela v Avstraliji. Brezposelnost bi bila lahko velika manjša, ako bi hoteli delavci delati za nižjo mezdo, kar pa nečejo. — V Novem South Walesu se je ustanovila "Industrijalna unija transportnih delavcev v Avstraliji," ki hoče združiti vse pristaniščne delavce v eno samo veliko unijo. — Avstralska Labor Party je pričela hud boj proti naseljevanju iz Anglije. Zdi se, da hočejo britske oblasti omiliti brezposelnost doma na ta način, da naseljujejo delavce v Avstraliji in drugih kolonijah. — Avstralska komunistična stranka je odprla prvo komunistično šolo v Sydneyu. Mrs. Adola Pankhurst Walsh je ravnateljica šole.

Akcija rudarjev v Zapadni Virginiji proti gubernorju. Na shodu petih rudarskih unij v Canneltonu, W. Va., ki se je vršil zadnje nedelje, je bila sprejeta resolucija, katera zahteva, da se gubernor Morgan postavi pod obtožbo zaradi njegove divjaške administracije, ki je oropala del državljanov vseh ustavnih pravic in jih postavila v razmere onih davnih časov v Evropi, ko so se spori reševali v vsakem slučaju z gorječmi in noži.

FRANK OGLAR,
640f Superior Ave., Cleveland, O.

